

Kalifikazio agentziak

S&P, Moddy's eta Ficht: finantzen hirukote santua

Krisi ekonomikoak agerian utzi du rating edo arrisku kalifikazio agentzien artean monopolioa dagoela: Standard & Poor's (S&P), Moody's eta Ficht. Europarregandik urrun dauden interes ekonomikoek kontrolatzen dituzte eta European jada hasi dira bertoko agentzia baten beharraz hitz egiten.

DANIEL UDALAITZ

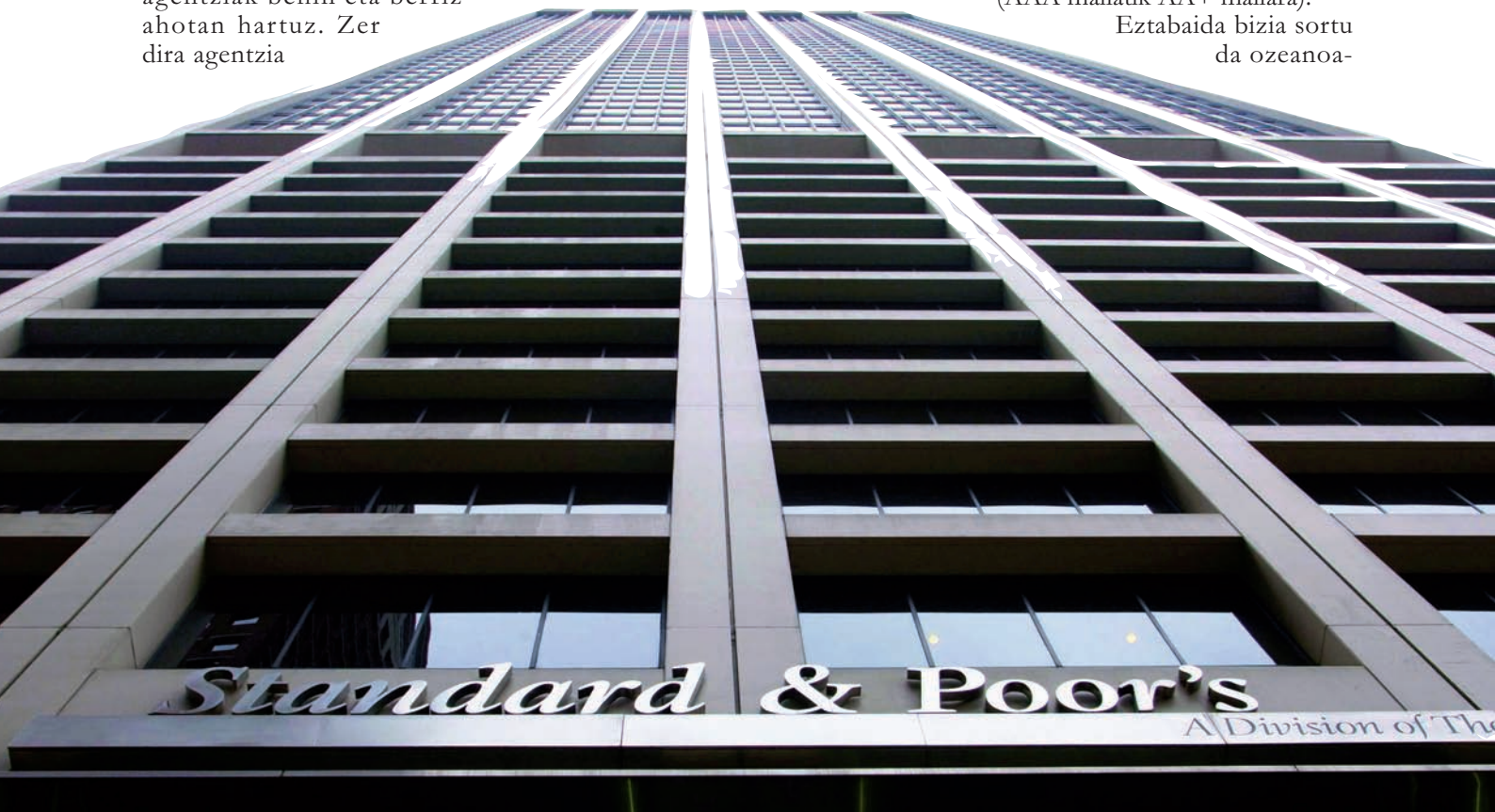
ARAZO LARRIAK EKARRI DIZKIGU Euskal Herrira, Europara eta planeta osora oro har, 2008an sortutako krisi finantzario eta ekonomikoak; bai lan arloan eta baita gizartean ere. Irratiek, telebistak eta prentsak egunero astintzen gaituzte arrisku kalifikazio agentziak edo rating agentziak behin eta berriz ahotan hartuz. Zer dira agentzia

horiek? Zer egiten dute? Eta zein tzuk daude haien atzean?

Enpresen eta herrialdeen zorrari buruz agentzia horiek azaldu izan dituzten iritziek, ez beti objektiboak eta kasu batzuetan guztiz desitxuratuak, erakunde asko ezegonkortzea ekarri dute. Hortxe daude Enron,

Lehman Brothers eta banku islamiarren kasuak. Agentzia horiek nota onak eman zizkieten, baina hondoratu egin ziren. Azkeneko kasua, abuztuko sargorian munduari bira eman diona, Standard & Poor's agentziak AEBetako ekonomiarri emandako kalifikazioa izan da (AAA mailatik AA+ mailara).

Eztabaida bizia sortu da ozeanoa-

Standard & Poor's rating agentziaren egoitza nagusia Manhattan-en.

GETTY IMAGES

Zeintzuk daude atzean?

Rating agentziak ez dira inuzenteak, ezta neutralak ere. Haien atzetik interes ekonomiko eta finantzario zehatzak daude, eta bakoitzaren kapital eraketak erakusten du hori. Zein dira interes horiek? Ikus dezagun nola dauden osatuak AEBetako hiru konpainia nagusiak.

Standard & Poor's ehuneko ehunean kontrolatzen du McGraw-Hill talde editorial erraldoiak, batez ere enpresa munduko hezkuntza eta kudeaketari buruzko liburuak publikatzen ditu talde horrek. Fitch-Rating-en

%60a Frantziako Fimalac enpresaren esku dago; burtsan kotizatzen du eta Marc Ladreit Lacharrière enpresari ezagunaren jabetzakoa da. Beste %40 Hearst enpresaren esku dago, besteak beste *Esquiere*, *Elle* eta *Cosmopolitan* aldizkarien argitaratzailea. Moddy's-eko kapitala anitzagoa da: %12,5 Berkshire Hathaway-k du, Warren Buffet milioiunaren enpresa; %12,4 Capital World Investor-ek kontrolatzen du; eta %6 Rowe Price inbertsiogileen konpainiak. Gainerako guztia inbertsio funts askoren artean banatzen da.

ren bestaldean, eta kasualki, Washingtonek ikerketa hasi du S&P-ren kontra, zabor hipoteken zirian izandako arduragatik. Munduko lehen ekonomiari zartako bat ematen atrebitu da S&P, duen boterearen erakusle. Agian horregatik, Europan hasiak dira berezko agentzia bat sortzeko beharra aipatzen, hainbeste buruhauste ematen ari diren super konpainia horien atzaparretatik ihes egiteko.

Arriskuak baloratzen dituzten enpresak bakarrik?

Wikipediaren arabera rating agentziek –edo kredituak sailkatzeko agentziak– finantza produktu zehatzak kalifikatzen dituzten enpresak dira; beste enpresen, estatuen nahiz eskualdetako gobernuen aktiboei ere nota jartzen diete, bezeroak hala eskatuz gero.

Nota horiekin, emailearen kaudimena eta ez ordaintzeko arriskua baloratzen dute. Horretarako modelo ekonometrikoak erabiltzen dituzte, aldagai ezberdinez osatuak (pilatutako zorra, zor hori zein abiaduratan kitatzen den...). Datu horiek, subjektu baten ahalmen ekonomikoa aztertzeko balio diete. Hau da, datu horiek informatzen dute ea finantza produktu zehatz batean inbertitzea (alxor letrak, bonoak, akzioak...) arriskutsua ote den, eta neurtzen dute inbertitzaileak zein aukera dituen interesak kobratzeko eta produktua amaitzen denean dirua berreskuratzeko.

Inbertitzaileek, diru-emaileek, inbertsio bankuek, bitartekariak, gobernuak... Horiexek erabiltzen dituzte gehien kredituaren arrisku balorazioak. Inbertitzaileentzat,

agentziok negozioa egiteko aukeren abanikoa zabaltzen dute eta arriskua neurtzeko gailu erabilerrazak eskaintzen dituzte. Normalki, erakunde batek zorra jaulki edo finantzazioa eskatu nahi duenean, agentzia bati agintzen dio bere burua aztertu dezala. Ekimen horrekin, inbertitzaileei eta mailegatzzaileei “lagundu” nahi diete interes-tasa egokia ezartzen. Hain zuzen horregatik, herrialdeek zorra jaulkitzen duten egunetan, kalifikazio agentziek herrialde horien notak publikatu ohi dituzte.

Oligopolioa

Munduan 74 kalifikazio agentzia inguru dauden arren, sektorea New Yorkeko hiru konpainiek osatutako oligopolio batek kontrolatzen du: Standard & Poor's (AEB), Moody's-Moody's Investor Service (AEB) eta Fitch-Fitch-Rating (AEB eta Erresuma Batua). Haien esku dago merkatuaren %90a. Horrez gain, garrantzitsua da Txinako Dagong Global Credit Rating agentzia.

AEBetako San Diego unibertsitateko irakasle Frank Partnoy-ren arabera, agentzia horien inguruan AEBetan sortutako araudiak euren arteko kompetentzia ezabatu du guztiz, eta merkatuko aktoreak derrigortu ditu soilik hiru konpainia handi horien zerbitzuak erabiltzera. 1929ko urriko *astelehen beltzaren*

ondoren zor jaulkitzaileek agentzia hauen zerbitzuak erosten hasi ziren. Bestela esanda, ikasleari nota jarri behar dion etsaminatzailearen soldata, ikasleak berak ordaintzen du, interes gatazka kolosala sortuz.

AEBetako SEC (Segurtasun eta Truke Batzordea) sozietate publikoko arduradunen esanetan, beste enpresa batzuek lehenago egin izan dutena egin dute agentzia hauek: “Aurreko hamarkadan erabat gezurrezkoak ziren kalifikazioak eman zituzten, eta hain zuzen, etekin gehien jaso zituzten urteak izan ziren”. Arazo hori gainditzeko proposamen ezberdinak egin izan dira. Batzuek eskatzen dute sinpleki agentzien inguruko araudi zurruna ezabatu dadila, merkatuari arnasa emateko. Baina jakina, konpainia pribilegiatuek ez dute neurri hori begi onez ikusten, eta alternatibagisa, merkatua bera garestituko luketen neurriak hartzea eskaini dute.

Kazetariak dira, ez ekonomistak

Bitxia dirudien arren, kalifikazio agentziak ez daude ofizialki finantza erakunde edo ekonomia elkarte gisa onartuak. Arazoak ekiditeko, kazetari agentzia moduan erregistraturik daude. Hau da, soilik informazio lana egiten dute. Ez daude, hortaz, auditoria enpresen arauetara lotuak; auditorietan txostenen garrantasuna gailendu behar da ezeren aurretik eta euren ondarearekin erantzuten dute aurreikusi ez den kiebrarik egonez gero. Aldiz, Lehman Brothersek 2008an atek itxi zituenean, kalifikazio agentziek ez zuten krak horren zentimo bakar bat ere ordaindu. ■

AEBetako araudiak kalifikazio agentzien arteko kompetentzia ezabatu du guztiz